

Monētārā sistēma stacionāra stāvokļa ekonomikā

Andrejs Zlobins

3. ikgadējā starptautiskā konference
„Ekonomikas attīstības alternatīvie ceļi”

13.04.2012, Rīga

Saturs

1. Ievads
2. Vietējā valūta
3. Nacionālā valūta
4. Globālā valūta
5. Noslēgums

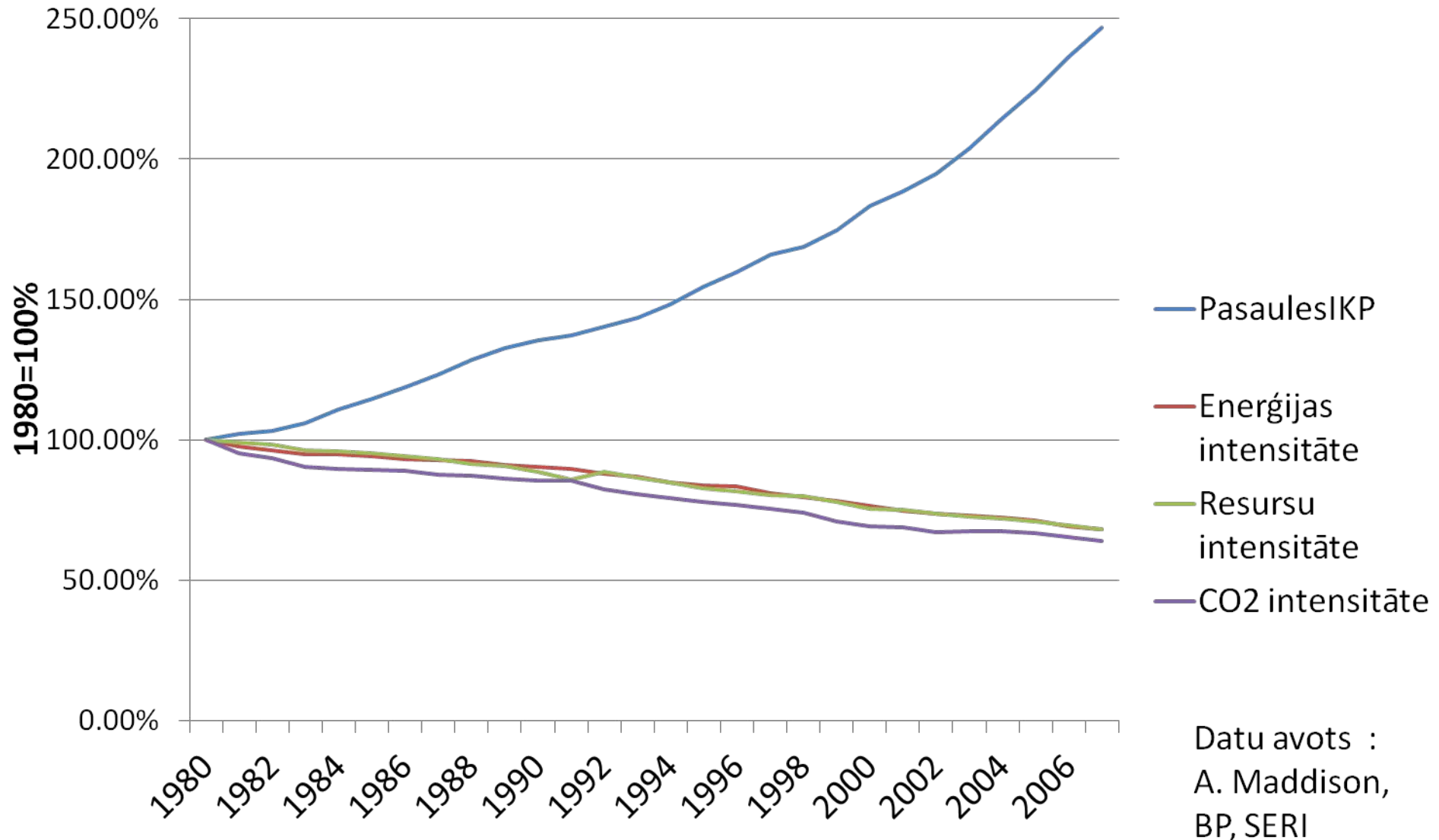
“Izaugsmes robežas” (1972)

1. Ja pašreizējās izaugsmes tendences pasaules iedzīvotāju skaitā, industrializācijā, piesārņojumā, pārtikas ražošanā un resursu noplicināšanā paliks nemainīgas, tad izaugsmes robežas uz šīs planētas tiks sasniegtas tuvāko simts gadu laikā. Ticamākais rezultāts būs diezgan pēkšņa un nekontrolējama iedzīvotāju skaita un ražošanas jaudu lejupslīde.
2. Taču šīs izaugsmes tendences ir iespējams mainīt, nostiprinot tādu stāvokli, kur ekoloģiskā un ekonomiskā stabilitāte ir ilgtspējīga arī nākotnē. Globālā līdzsvara stāvokli varētu izstrādāt tā, ka katra pasaules iedzīvotāja materiālās vajadzības ir apmierinātas un ikvienam cilvēkam ir vienādas iespējas īstenot savu potenciālu.
3. Ja pasaules iedzīvotāji nolemj sasniegt otro iznākumu, nevis pirmo, tad jo ātrāk tie sāks darbu, lai to sasniegtu, jo lielākas būs viņu izredzes uz panākumiem.

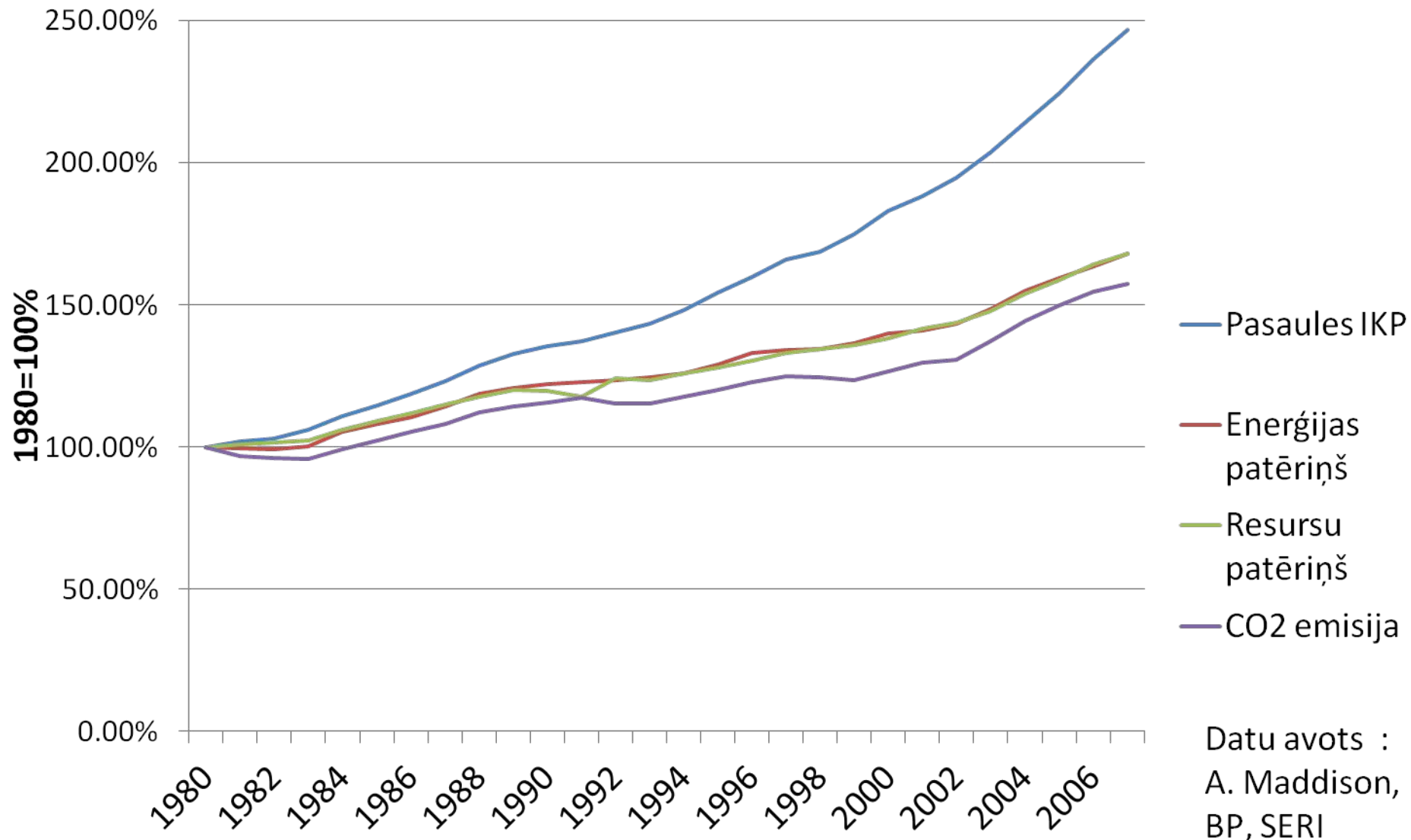
Ekonomikas augsmes atsaiste no dabas resursu patēriņa

- Relatīvā atsaiste notiek, ja samazinās enerģijas vai resursu intensitāte uz ekonomisko vienību (LS, USD).
- Absolūtā atsaiste notiek, ja samazinās resursu kopējais patēriņš.

Relatīvā atsaiste

Absolūtā atsaiste

Stacionāra stāvokļa ekonomika

- Ekonomika ar relatīvi stabilu tās fizisko apjomu, kas atbilstu planētas ekoloģiskajām robežām.
- Stabils ekonomikas fiziskais stāvoklis nozīmē, ka būtu jāuztur stabils :
 - iedzīvotāju skaits,
 - fiziskais kapitāls,
 - ilgtspējīgs dabas resursu, enerģijas un citu preču patēriņš.

Monetārā sistēma

- **Nacionālā monetārā sistēma** ir pasākumu kopums, kā valsts nodrošina tautsaimniecības apritē naudu. (Business dictionary)
- **Starptautiskā monetārā sistēma** ir pasākumu un noteikumu kopums, lai nodrošinātu starptautisko tirdzniecību un kapitāla plūsmas starp valstīm. (Wikipedia)

Naudas funkcijas

- Maiņas līdzeklis,
- vērtību mērs un uzskaites līdzeklis, lai varētu salīdzināt vērtības,
- vērtību uzkrāšanas līdzeklis.
(Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca)

Monetārā sistēma SSE

- Vietējā valūta,
- nacionālā valūta,
- globālā valūta.

Vietējā valūta

- Tiek lietota salīdzinoši šaurā teritorijā, piemēram, pašvaldībā.
- Plaši tika lietotas Lielās Depresijas laikā, kad strauji sašaurinājās nacionālās valūtas piedāvājums.
- Nodrošina krietni ātrāku naudas apriti nekā nacionālā valūta, tā stimulējot ekonomisko aktivitāti reģionā un mazina bezdarba līmeni.

Vorglas piemērs

- Bezdarbs 1932. gada sākumā 30%
- Vietējā valūta (07.1932 - 11.1933)
- Negatīva mēneša procentu likme (-1%)
- Iespēja konvertēt uz nacionālo valūtu (98% no vērtības)
- Atļāva pašvaldībai finansēt infrastruktūras atjaunošanu un izveidi
- Zems bezdarbs

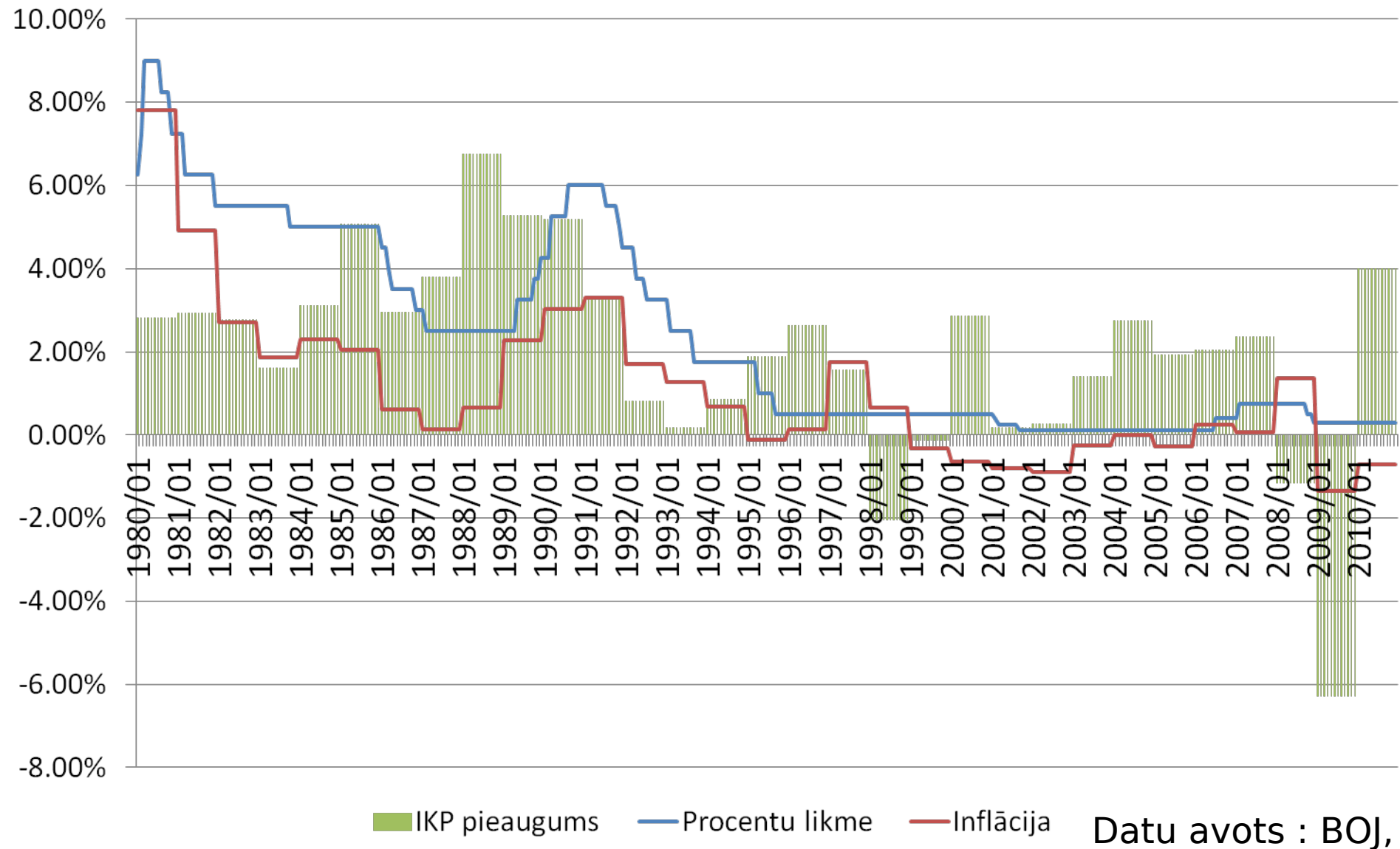
Secinājumi

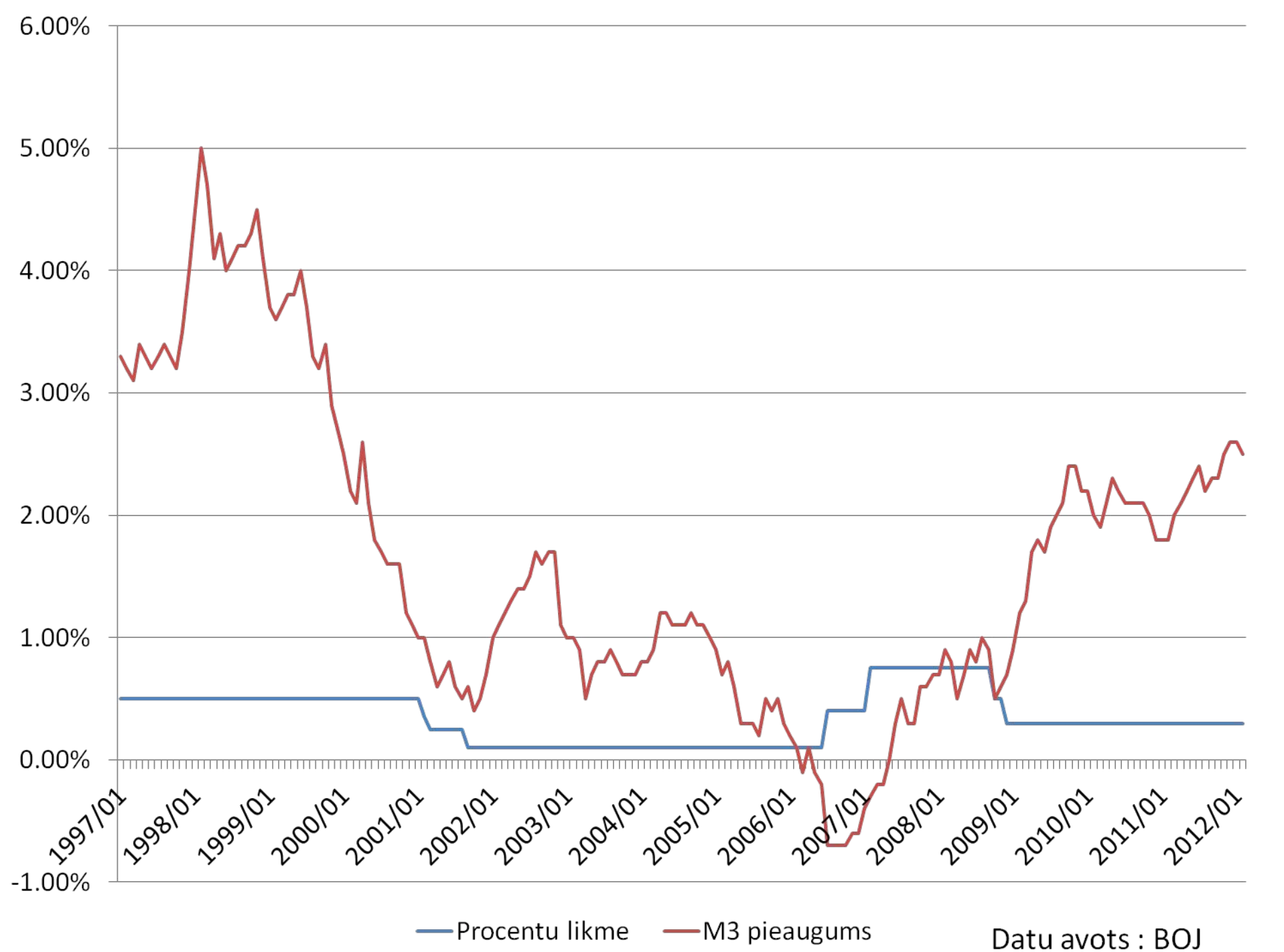
- Galvenais mērķis – nodrošināt pilnīgāku kopienas ražošanas resursu izmantošanu, īpašu uzsvaru liekot uz pilnu nodarbinātību.
- Sekmē pašvaldības ekonomisko neatkarību – kopiena ir orientēta uz vietējo resursu izmantošanu ražošanā un vietējo preču un pakalpojumu pirkšanu patēriņā.
- Primārā funkcija ir būt maiņas līdzeklim, ar negatīvu procentu likmi, lai nodrošinātu naudas apriti reģiona ekonomikā.

Nacionālā valūta

- Galvenais nosacījums – naudas piedāvājumu galvenokārt veido centrālā banka.
- Pāreja uz 100% obligāto rezervju normu.
- Iespēja tieši kontrolēt naudas piedāvājumu ir daudz efektīvāka par netiešu kontroli ar procentu likmēm.

Japānas piemērs

Secinājumi

- Daudz stabilāka ekonomika, jo finanšu sektors vairs nespēs pastiprināt ekonomiskos ciklus.
- Zemāku parādu līmenis.
- Stabilākas aktīvu cenas.
- Nacionālā valūta kalpos gan par maiņas līdzekli, gan uzkrāšanas līdzekli, ko nodrošinās krietni stabilāka finanšu sektora darbība

“...likvidējot dalējo rezervju normu, tiktu skaidri atzīts, ka drošu noguldījumu nodrošināšana ar riskantiem aktīviem ir alkīmija.”

Sers Mervins Alisters Kings
Anglijas centrālās bankas vadītājs

Globālā valūta

*„Mums ir
nepieciešama jauna
Bretonvudsa!”*

Bancor

- Virsnacionāla valūta, kuru izmantotu starptautiskajā tirdzniecībā
- „International Clearing Union”
- Fiksēts kurss pret nacionālajām valūtām
- Tirdzniecības bilances stāvokļa mērs
- Pasākumi gan pret valstīm ar tirdzniecības bilances pārpalikumu, gan deficītu.
- Nodrošinātu līdzsvaru starptautiskajā tirdzniecībā

Environment-backed currency unit (EBCU)

- Noteikta kvota CO₂ emisiju apjomam.
- Kopējā kvota tiek sadalīta starp visām valstīm, balstoties uz iedzīvotāju skaitu.
- SVF izsniedz valstīm emisijas tiesības un EBCU.
- CO₂ emisiju tirgus.
- Starptautiskās tirdzniecības darījumi arī denominēti EBCU.
- Sistēma pati tiektos uz līdzsvaru.
- Primārās funkcijas – maiņas līdzeklis starptautiskajā tirdzniecībā un uzskaites līdzeklis.

Noslēgums

- 21.gs. nozīmīgākās problēmas :
 - sociālā un reģionāla nevienlīdzība,
 - bezdarbs,
 - klimata pārmaiņas un neatjaunojamo dabas resursu izsīkums.

“...mūsu pašreizējā monetārā sistēma tuvojās tās lietderīgās dzīves beigām. Tās radikāla reforma ir ne tikai nepieciešama, bet arī vēlama. Tikai plaša diskusija labi informētā sabiedrībā nodrošinās, ka tad, kad izmaiņas tiks veiktas, tās būs pareizas.”

Ričards Dautvaits, *The Ecology of Money* (1999)